

Hva er godt nok kommunalt barnevern?

Kommunale
barneverntjenester i et
livsløpsperspektiv

Kort om meg selv.

- Arbeidet i kommunalt barnevern siden 1986
- Leder for barneverntjenesten i Oppdal siden 1996.
- Fra 2010 leder for den interkommunale barneverntjenesten for Oppdal og Rennebu
- Mekler siden 1993

Oppdal og Rennebu

- Oppdal og Rennebu har et folketall på ca. 9.200 innbyggere
- Fordelt på 3209 km²
- Et område på ca. 1,5 ganger Vestfold fylke
- I snitt 3 personer på 1 km²
- Til tross for det finner vi de aller fleste varianter av problemer som i en by, med unntak av gjenger.

Terje Vigen – sjømann og los - eller?

Terje Vigen

Christian Krohg

- Det bodde en underlig gråsprengt en på den ytterste nøgne ø. Han gjorde visst intet menneske mén hverken på land eller sjø, mens stundom gnistret hans øyne stygt helst mot urolig vær, og da mente folk at han var forrykt, og da var det få som uten frykt kom Terje Vigen nær.

Folketallet i de 430 kommunene

Antall innbyggere	Antall kommuner
Færre enn 2 500	131 (31 %)
2 500-4 999	105 (24 %)
5 000-9 999	88 (20 %)
10 000-24 999	71 (17 %)
25 000 og flere	35 (8 %)

Av disse kommunene er det ca. 280 (65 %) kommuner som har negativ befolkningsvekst.

Kilde: SSB 2010

Kravene til kvalitet på tjenestene

- Barnevernloven med forskrifter, rundskriv, veiledere, rutinehåndbøker, tolkingsbrev osv. gjelder ALLE de 430 kommunene.
- Sentrale og regionale krav og mål er å levere kvalitative og kvantitative gode kommunale tjenester i alle kommuner.
- Nesten 1/3 av kommunene er mindre enn 2.500 innbyggere.

Kompetanse i barneverntjenesten

- Det er umulig å oppnå og opprettholde tilstrekkelig kvalitet på tjenester i de 430 kommunene, med barnevernsarbeidere i delstilling, alene eller med 1-2 kollegaer å støtte seg på.
- Tjenestene er meget sårbare ved sykdom, vakanser og ferieavvikling.

Interkommunale barneverntjenester

- Interkommunale barneverntjenester er en god plan **B** for å styrke rettssikkerheten til barn og foreldre.
- Tempoet er delvis stort i den retning, med god statlig støtte.
- Vegene videre?
- Sammenslåing av kommuner?
- Regionalisering av kommunale barneverntjenester
- Sammenslåing av den kommunale og statlige regionale barneverntjenesten?

Er det noen som har en plan A?

- Barneverntjenesten ville blitt langt bedre hvis noen med makt hadde hatt mot til å skjære igjennom og gjøre et strategivalg.

Statsbudsjettet

- 240 millioner til styrking av den kommunale barneverntjenesten er særdeles nødvendig og kjærkomment. All honnør for dette forslaget.
- Øremerking helt nødvendig for å vinne den kommunalpolitiske kampen i konkurranse med behovene i skole og eldreomsorg.

Hva tenker Terje Vigen nå?

- Terje Vigen som nå forhåpentligvis vil få utvidet sin stilling til å drive mer barnevernsarbeid, kommer til å komme barna i øysamfunnet til gode, men:
- Han kommer fortsatt ikke til å rekke over alle øyene og barna der.
- Han vil fortsatt innse at hans tjeneste er sårbar når han i ferien oppholder seg på "fiskebankene utenfor" eller blir sykmeldt.

Forts.

- Han vil fortsatt oppleve at det er mer å hente ved å gjøre karriere i Bufetat heller enn å bli i den kommunale barneverntjenesten de neste 10 årene – både hva angår lønn og fagmiljø.
- Han vil fortsatt innse at han alene ikke er så god på forvaltningsloven, barnevernsjussen, vanskelige samtaler med barn, rus, familievold og fremmedkulturelt betinget omsorgssvikt, samværskonflikter/foreldrekonflikter osv. osv., som det han burde være.

Kjennetegn hos barn som utsettes for god omsorg – I et livsløpsperspektiv?

- Fornøyde
- I psykisk balanse
- Normal frekvens av sykdom/skader
- Kledd i samsvar med anledning/årstid/vær
- Noenlunde rene og hele klær
- Trives hjemme og i barnehage/skole
- Passende mette
- Forteller om foreldre/søsken på en stort sett positiv måte

Hva ser vi hos barna?

- Ikke spesielt redd andre voksne, men også aldersadekvat kritisk til voksne
- Stort sett normalt opplagt
- Klarer å more seg
- Kan konsentrere seg om en oppgave
- Har en viss porsjon selvtillit.
- Klarer samspill med andre barn/voksne

Forts.

- Får med seg tingene til/fra barnehagen
- Tar hensyn til andre
- Evner å tilpasse seg
- Finner løsninger i konflikter
- Snakker mer enn de slår
- Holder stort sett avtaler
- Klarer stort sett å følge opp beskjeder

Kjennetegn hos foreldre utsatt for god omsorg – Hva ser vi?

- Fornøyde
- I psykisk balanse
- Normal frekvens av sykdom/skader
- Kledd i samsvar med anledning/årstid/vær
- Noenlunde rene og hele klær
- Trives hjemme og i barnehage
- Passende mette
- Forteller om foreldre/søsken på en stort sett positiv måte

Hva ser vi hos den voksne?

- Ikke spesielt redd andre voksne, men også aldersadekvat kritisk til voksne
- Stort sett normalt opplagt
- Klarer å more seg
- Kan konsentrere seg om en oppgave
- Har en viss porsjon selvtillit.
- Klarer samspill med andre barn/voksne

Forts.

- Forutsigbare i handling og holdning overfor barn og voksne
- Passende kritiske til hvem de vil være sammen med/bo sammen med.
- Innlevelsessevne
- Tar ansvar for å være rusfrie, stort sett, i alle fall med barna til stede.
- Tåler frustrasjon

Forts.

- Evner å utsette egne behov til fordel for barnets behov
- Har en grei boligsituasjon
- Noenlunde konsekvent i sin oppdragelse
- Oppmuntrer barnet til lek og utfoldelse
- Gir aldersadekvat slipp på kontrollen over barnet – Sikrer barnets utvikling av sosiale ferdigheter

Forts.

- Holder avtaler
- Viser at de er glad i barna sine
- Nysgjerrige på barnets utvikling
- Tar generelt sett ansvar for barnet sitt
- Osv., osv., osv.

Kjennetegn hos barn og foreldre som er/har vært utsatt for omsorgssvikt

- Konsentrasjonsvansker
- Stadige utbrudd av sykdom/skader
- Uklare/ulike forklaringer på skader
- Klager over smerter i hode, mage osv.
- Aggressive
- Engstelig mht. rom/mørke/bestemte personer eller generelt i grupper (sosial angst)

Kjennetegn hos barn og foreldre som er/har vært utsatt for omsorgssvikt

- Vanskelig for å forholde seg til avtaler
- Vanskelig for å forholde seg til voksne/ansatte
- Bruker ofte eldre søsken/andre til å hente/bringe barnet til/fra barnehagen.
- Svikt i funksjon smitter over til ulike området av livet.

Hva ser vi hos de som ikke har fått hjelp i tide?

- Ulike typer skjevutvikling
- Faller ut av skole/barnehage/jobb
- Utvikler psykososiale og somatiske skader.
- Lite/negativt sosialt nettverk
- Gjør "karriere" i NAV, psykiatritjenesten og hos politiet.
- Registrert som foreldre hos barnevernet
- Osv. , osv.

Og hvem er den heldige?

- De som har vært utsatt for god omsorg blir som oftest mest betatt av de som har vært utsatt for god omsorg, og får barn sammen.
- De som har vært utsatt for lite omsorg og fått en skjevutvikling, vil for de fleste av oss ikke være særlig attraktive, så vi finner noen andre å leve sammen med.
- Det som blir igjen til den som har fått lite omsorg, er gjerne en som har fått lite omsorg - og de får også barn sammen.

Hvem er den "uheldige"?

- Voldelige voksne
- Rusmisbrukere
- Psykisk syke voksne
- Seksuelt misbrukte
- Ulike typer utviklingsforstyrrede
- Underdiagnostiserte og ubehandlede
- Lite/ingen utdanning osv. osv.

Hvem er dette?

- En stor gruppe av disse har selv vært utsatt for alvorlig omsorgssvikt av foreldre som ikke maktet, og det offentlige som heller ikke så de eller maktet å bidra – og derfor ikke er blitt ”oppdaget” på -70 og -80 tallet
- Der deres foreldre heller ikke ble oppdaget/fikk hjelp på -50 og -60 tallet,
- Fordi deres foreldre heller ikke

Omsorgssvikt – Hva er det?

- Dess tidligere omsorgssvikten inntreffer, dess verre er det.
- Det vi husker er stort sett det som har skjedd etter at vi ble 2-3 år gamle
- Det som preger oss mest emosjonelt og tilknytningsmessig har stort sett skjedd tidligere.
- Det vi ikke husker er vanskelig å behandle seinere.

Rett hjelp til rett tid?

- Et godt kommunalt barnevern bør ha kompetanse, tid, penger og systemer til å ha tilstrekkelig fokus på tidlig tegn på behov for bistand – Og dernest være i stand til å gi adekvat bistand raskt.

Det kommunale barnevernet – Ett ledd i kjeden i hjelpetrengende folks liv

- Når barns behov for hjelp fra barnevernet forblir udekt, så er det også et tegn på at barnvernet ikke er godt nok.
- Når barn sviktes på denne måten, så er ikke det å gjøre barnevernet bedre **hele** svaret.

Folk lever hele liv

- Folk lever hele liv.
- Hjelpetrengende barn/voksne er svært ofte i kontakt med mange deler av hjelpeapparatet.
 - Som barn
 - Som ungdom
 - Som voksne
 - Som foreldre med og uten daglig ansvar for egne barn

Når barns liv sviktes

- Når barns liv sviktes, og barndommen går tapt – Da er det ofte flere ledd som har sviktet

Hvor er så forbedringspotensialet generelt?

- Vi trenger et kunnskapsbasert barnevern, og mye gjøres med det som fokus.
- Det kommunale barnevernet trenger i enda større grad **Et kunnskapsbasert voksenhjelpemiddelapparat med barneperspektiv.**
- Jeg har ventet i 24 år på å få den 1. melding fra voksenpsykiatrien – Den er fortsatt ikke kommet!

forts.

- Jeg gleder meg til den dagen voksenpsykiatrien som behandler folk med personlighetsforstyrrelser og udiskriminerende tilknytningsforstyrrelser oppdager at den voksne også er blitt mor og far etter at barne- og ungdomspsykiatrien henviste ungdommen dit pga. at barnet var blitt 18.
- Jeg gleder meg til den dagen disse tjenestene deler kantine og toalett.

forts.

- Jeg venter fortsatt på meldinger fra privatpraktiserende leger som både er fastlege for den voksne pasienten og pasientens barn, og der den voksne pasientens omsorgsevne ikke blir reflektert over, til tross for alvorlige diagnoser. Er lojaliteten til den voksne pasienten et problem?
- Jeg venter på melding fra legevakta også

forts.

- Jeg venter fortsatt på melding om voksne som er til rusbehandling, og som også er foreldre med samværsrett.
- Jeg venter fortsatt på melding fra krisesentrene som har fått meldeplikt til barneverntjenesten.
- Jeg venter på melding fra tannlegene som selv påstår de kan se på tennene til barn at barna trolig er utsatt for omsorgssvikt. Jeg får melding bare når foreldrene ikke kommer til tannlegen med barna.

Hvem er best i klassen mht. melding.

- Nest etter foreldrene selv, er POLITIET best til å melde.
- Hvorfor?
- Fordi de har rutiner på systemnivå som gjør at dersom en mann blir tatt i Kristiansund, kanskje ruset på alkohol/narkotika, og politiet med noen tastetrykk ser at mannen er far til et barn på Oppdal, så får barneverntjenesten i Oppdal melding.

Hvordan kan det kommunale barnevernet bli bedre?

- Barneverntjenesten må slutte å henlegge meldinger, fordi vi gir tilbud utenom barnvernloven, og dermed fratår folk rettssikkerhetsordninger som vedtaksrett og klagerett.
- Vi må også slutte å henlegge meldinger for å overleve i en stadig travlere hverdag.

Lov om dyrevelferd

- § 5. *Varsling*
”**Enhver** som har grunn til å tro at dyr blir utsatt for mishandling eller alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell, skal snarest mulig varsle Mattilsynet eller politiet.”

Lov om barneverntjenester

- § 6-4. *Innhenting av opplysninger.*

Offentlige myndigheter skal av eget tiltak, uten hinder av taushetsplikt, gi opplysninger til kommunens barneverntjeneste **når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt**, jf. §§ 4-10, 4-11 og 4-12, eller når et barn har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker, jf. § 4-24. Like med offentlige myndigheter regnes organisasjoner og private som utfører oppgaver for stat, fylkeskommune eller kommune.

forts.

- Også yrkesutøvere i medhold av lov om helsepersonell mv., lov om psykisk helsevern, lov om helsetjenesten i kommunene, lov om familievernkontorer og meklingsmenn i ekteskapsaker (jf. lov om ekteskap), samt lov om frittstående skolar plikter å gi opplysninger etter reglene i andre ledd

Utvide meldeplikten?

- Barn er vel like verdifulle å melde bekymring for som kattungene? I så fall bør det innføres meldeplikt for private ("enhver")?
- Gravide med alvorlige psykiske lidelser og sterkt utagerende adferd eller rusmisbrukende/voldelige samboere/ektefeller til barneverntjenesten.

Utvide opplysningsplikten?

- *§ 6-4: ”når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt”*
- Taushetsplikten er til hinder for å gi opplysninger til barnevernet om mindre alvorlige saker. Da kreves samtykke.

Forts.

- Hvis vi skal sikre barnet hjelp i rett tid, så må ulike offentlige instanser kunne gi opplysninger til barnevernet uten hinder av taushetsplikt også der det kan være snakk om behov for hjelpetiltak, altså før det oppstår mistanke om alvorlig omsorgssvikt.

Lovregulert rett og plikt til å samarbeide

- I dag krever samarbeid om barn samtykke fra foreldre, med mindre det dreier seg om saker der foreldrene ikke vil samarbeide og samtidig utsetter barna for alvorlig omsorgssvikt.
- Innføre hjemmel for rett og plikt til å samarbeide mellom instanser der slikt samarbeid er nødvendig for å sikre barn rett hjelp til rett tid – ikke bare når alvorlig omsorgssvikt er et faktum, men lenge før.

Delegere retten til å gi pålegg om hjelpetiltak/foreldrestøttende tiltak

- Retten til å gi pålegg om hjelpetiltak bør gjelde alle typer hjelpetiltak. Slik er det ikke i dag.
- Retten til å gi pålegg om hjelpetiltak kan flyttes til den kommunal barneverntjenesten.

Sikre at vi ikke får et A- og B-lag av fosterhjem

- B-laget: Kommunalt fosterhjem.
- A-laget: Ungdomsfosterhjem, familiefosterhjem, institusjonsfosterhjem.
- En tilsiktet forskjellsbehandling av fosterhjem der staten premierer "sine" fosterhjem i den hensikt å unngå/forkorte institusjonsplassering.

Forts.

- Fosterforeldre - et reelt alternativ til andre (kanskje mindre viktige?) jobber.
- I en tid der begge foreldre i hjemmet ofte er i lønnet arbeid, så må vi kanskje konkurrere om denne ressursen også lønnsmessig.

Også barnevernsbarn er på flyttefot

Felles IKT-plattform

- Politiet har igjen klart det!
- De har tilgang til opplysninger om personer også etter flytting.
- Hva med barneverntjenesten i 2010?

forts.

- Felles IKT løsning for 430 kommuner i 2020?
- Familien som flyttet til Molde, flytter kanskje fra Molde igjen i løpet av et par år, og da det Molde som må ta en økt på kopirommet der for å sende "saken" videre til Lillestrøm eller hvor familien nå måtte havne.

forts.

- Felles IKT også med Bufetat innen 2020?
- Ressurser brukes i dag på å sende søknader til Bufetat om ressurser, kontrollere hverandre økonomisk og faglig og dernest sende "pengegaver" til hverandre for mer og mindre godt utført arbeid.

Har vi et godt nok kommunalt barnevern i dag?

- Vi har til tider et meget godt kommunalt barnevern.
- Det er store variasjoner kommunene imellom hva angår kvalitet og kapasitet.
- Det er fullt mulig å bli langt bedre, sterkere og mer kompetent
- Det vil være i alle instansers interesse at barnvernet og andre blir enda bedre, mindre byråkratisk, raskere, og dermed kan sikre flere barn rett hjelp i rett tid – **Før barna blir ”ferdigskadd”/foreldre.**

Forts.

- Den barnefaglige kompetansen i rettsapparatet kunne også med fordel vært langt bedre.
- Fylkesnemndene er i så måte mer forutsigbare, mens rettsapparatet i mer tilfeldig grad evner å kombinere jus og et barnefaglig perspektiv.

Forts.

- Inntil årlige gjenopptagelser av sak om samvær eller omsorgsspørsmål, gjerne med oppnevning av barnets talsperson, er til tider en stor belastning for barn som blir konfrontert med hva de vil.
- Dette virker ikke tilknytningsfremmende mht. fosterforeldrene pga. at sakene skaper usikkerhet om fosterhjemmet som framtidig omsorgsbasis.

Fortsatt optimist?

- Etter 24 år i kommunalt barnvern er jeg fortsatt ukuelig optimist på barnevernets vegne.
- Jeg ser at barnevernet i 2010 utgjør en vesentlig større positiv forskjell for stadig flere barn, flere barn får hjelp sammen med foreldre.
- Flere barn reddes også fra sine foreldre.
- Barnevernet kan på ulike vis bli vesentlig bedre hvis det er ønske, mot og penger til å gjøre det bedre.

Og til slutt:

- Lykke til videre!
- Lykke til med utdelingen av Karl Evang-prisen for 2010!

Er det du som holder – eller slipper?

